

Mevduat Hesaplarında Zamanaşımı

Bankacılık Yasası hükümleri gereğince; bankalardaki mevduat, katılım fonu, emanet ve alacaklardan, hak sahibinin en son talebi, işlemi, herhangi bir yazılı talimatı tarihinden başlayarak **10 yıl içinde aranmayanlar** zaman aşımına tabidir. Zamanaşımına uğrayan her türlü mevduat ve alacaklar banka tarafından hak sahibine ulaşılamaması durumunda yapılacak ilandan sonra **Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na (TMSF) gelir kaydedilmek üzere devredilmektedir.**

- Zamanaşımının başlama tarihi, son talep ve işlem ya da hesap sahibinin yazılı talimat tarihidir.
- Vadeli mevduat hesaplarında zamanaşımı başlama tarihi vade bitim tarihinde başlamaktadır. Mevduat sahibinin; hesaptan para çekmesi, hesabına para yatırması, adres değişikliğini bildirmesi, hesap cüzdanına faizleri kaydettirmesi gibi işlemleri son işlem tarihi olarak kabul edilmektedir. Vadeli hesaplarda hesaba faiz tahakkuku zamanaşımını durdurmaz.
- Küçükler adına ve yalnızca bunlara ödemek yapmak kaydıyla açtırılan hesaplarda bu maddede yazılı zamanaşımı süreleri küçüğün reşit olduğu tarihte işlemeye başlar.

Bu konudaki uygulama esasları BDDK tarafından çıkarılan "*Mevduat ve Katılım Fonunun Kabulüne, Çekilmesine ve Zamanaşımına Uğrayan Mevduat, Katılım Fonu, Emanet ve Alacaklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik*" ile belirlenmiştir.

Zamanaşımına uğrayan mevduatın hak sahiplerini uyarma ve bilgilendirme usulü kısaca şu şekildedir: Bir takvim yılı içinde zamanaşımına uğramış mevduat için, bankalar; izleyen takvim yılının Ocak ayında, hak sahiplerine mektup göndererek, başvuruda bulunmadıkları takdirde hesaplarının Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devredileceği konusunda uyarırlar. Zamanaşımına uğrayan her türlü mevduatla ilgili listeler Şubat ayı başından itibaren 3 ay süreyle ilgili bankaların internet sitelerinde yayımlanmak suretiyle ilan edilir. Bankaların internet sitelerinde ilan edilen listeler, konsolide edilmiş olarak, aynı dönemde Fon'un internet sitesinde de yayımlanır. Mayıs ayının 15. gününe kadar hak sahipleri ya da mirasçıları tarafından aranmayanlar, varsa faizleriyle birlikte, bankalar tarafından Mayıs ayı sonuna kadar Fon'a devredilir.

Hesaplara, sahiplerinin bilgisi dışında başkaları tarafından cüzi miktarda para yatırılarak hareket kazandırılması, kanunun ilgili hükümlerinden Kurtulmayı amaçlayan bir işlem olduğundan Bankacılık Kanunu'na aykırıdır.

Kiralık kasalardaki değerlerin zamanaşımı

Kiralanan taraşından uzun süredir kira bedelinin ödenmemesi ve herhangi bir başvuruda bulunulmaması nedeniyle banka taraşından noter veya hakim huzurunda açılan kiralı kasalardaki değerler, açılma tarihinden sonra emanet niteliğine girerler. 10 yıllık zamanaşımı süresi bu tarihten itibaren işlemeye başlar.

Zamanaşımı konusunda üzerinde durulması gereken önemli hususlar biri de; mevduattan başka, bankalar nezdindeki diğer tüm alacak ve emanetinde bu kapsamda düşünülmesi olgusudur. Yani bir kişiye gönderilmiş bir banka havalesi banka müşterisine yapılması gereken bir faiz, komisyon iadesi vs. de 10 yıl içinde alınmadığı takdirde aynı işlemlere tabi tutulacaktır.

Banka ve Müşteri Sırrı

Bankacılıkta meslek sırları vardır. Bankacılık açısından gizli tutulması gereken bilgiler, aşağıdaki gibi iki başlıkta ele alınır:

Müşteri Sırları

Bir bankada mevduat, kredi, havale, kiralık kasa, döviz, tahvil ve hisse senedi alım-satımı ve benzeri bankacılık işlemlerini yapan kişiler müşterilerimiz olup, kendileri ve yaptıkları işlemler hakkındaki bilgiler müşteri sırları niteliğindedir. İster devamlı ister aralıklarla veya bir defaya mahsus olsun iş ilişkisinde bulunduğumuz bütün gerçek ve tüzel kişiler bankanın müşterileri olup kendileri veya yaptıkları işlemler hakkındaki bilgilerimiz müşteri sırları niteliğindedir. Müşterilerin mevduatı, kredileri, kefaletleri ile birlikte mali, cari ve ahlaki vaziyeti ve de özel hayatı ve serveti hakkında elde edilen bilgiler de müşteri sırlarını oluşturur.

Banka Sırları

Bankadaki bütün işlemler banka sırrı kapsamına girer. Örneğin; bir bankanın veya şubelerinden birinin mevduat durumu, mevduat hedefi, plasmanları, bankanın ileride uygulamayı düşündüğü, planladığı hususlar vb. banka sırlarıdır.

Bankalar Kanunu, bankalara olan güvenin sarsılmasına neden olacak asılsız söylentilerin yayılmasına, bankalarla ilgili sırların açıklanmasına ve onların itibarının korunmasına, ayrıca bankaların müşterilerine ait sırların açıklanmasına yönelik tedbirler getirmiştir. Bankalar Kanunu'na göre kanunun uygulanmasında ve uygulanmasının denetiminde görev alanlar görevleri sırasında öğrendikleri bankalar ile bunları iştirak kuruluş ve müşterilerine ait sırları, bu kanuna ve özel kanunlarına göre yetkili olanlardan başkasına açıklayamazlar ve kendi yararlarına kullanamazlar; bu yükümlülükleri görevlerinden ayrılmasından sonra da devam eder.

Mevduat Hesapları Hakkında Bankaların Bilgi Vermekle Mükellef Olduğu Kişi ve Kurumlar:

Mevduat ile ilgili hususlar, aşağıda belirtilen yetkili makam ve mercilerden başkasına hiçbir suretle açıklanamaz.

- **Mahkeme ve Savcılar**
- **İcra ve İflas Daireleri**
- **T.C. Merkez Bankası**
- **Maliye Bakanlığı Teşkilatı**
- **BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu)**

Bunların dışında ilgili yasalar gereği denetleme yetkilerini kullanan

- **Devlet Denetleme Kurulu,**
 - **T.B.M.M. özel araştırma komisyonları,**
 - **Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu,**
 - **Başbakanlık Teftiş Kurulu**
 - **Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı'nın**
- istemiş olduğu bilgi ve belgeler de kendilerine iletilmek durumundadır.**

Banka ve müşteri sırları ile ilgili bilgiler kanunen yetkili kılınmış mercilere verilirken aşağıdaki iki hususa özel bir önem verilmesi gerekir:

- İstenilen dışında detay bilgilere yer verilmemesi
- İstenilen bilgilerin mutlaka istenmiş sebebiyle bağlantılı olması kaydıyla bilgi verilmesi.

1.derecedeki yetkililerin izni olmadan banka personeli, banka yöneticileri ve ilgili resmi merciler dışındaki kişi veya kuruluşlara yazılı veya sözlü bilgi veremez, belge ve dosya gönderemez. Banka ve müşteri Raporları da menfaatler açısından gizli tutulmalıdır. Ancak bankalar veya diğer finans kurumlarına fazla ayrıntıya girmeden ve şifai olarak istihbarat verilebilir.

Bankacılıkta meslek sırlarının açıklanmasını önlemek için aşağıdaki önlemlerin alınması yararlı olacaktır:

- Yeni giren personelin eğitilmesi, konunun önemi vurgulanarak bankacılık sırrı ve mevduatın gizliliği hakkında bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır.
- Banka personeli dışındaki kişilerin servislere girmesi önlenmeli ziyaretçi kabul edilmemelidir.
- Şube içinde yüksek sesle bilgi alışverişinde bulunulmamalıdır.
- Bir mudi veya müşteriye ait işlemler veya kayıtlar diğerlerinin görmeyeceği biçimde sonuçlandırılmalıdır.
- Her türlü belge ve dokümanlar kilitli dolap ve kasalarda saklanmalıdır.
- Telefon görüşmelerinde gizliliğe özen gösterilmelidir.
- Adreslerine bildirim yapılmasını isteyen mudilere özen gösterilmesi gerekir.
- İşlemlerin bankaların iç bölümlerinde yapılmasına özen gösterilmelidir
- Havale ihbarları özenli yapılmalıdır.
- Kredilerle ilgili bilgi ve belgeler şube dışına çıkarılmamalıdır. Kredilerle ilgili belgelerin kredi komitesi ve istihbarat servisi görevlisi dışında hiç kimseye bilgi verilememesi gerekir.
- Şifreler ve banka işlemleri ile ilgili tartışmalardan kaçınılmalıdır.
- Şube içinde ve dışında belgelerin elden takibine yer verilmemelidir
- Bankanın mevzuatının ilişkin yönetmelik genelge ve genel mektup ve buna benzer belgeler banka mensuplarının dışındakilere verilmemelidir

Zorunlu Karşılık Sistemi

Para politikaları gereği olarak, parasal genişlemenin denetlenebilmesi için bankaların, toplamış oldukları mevduatların tümünü serbestçe kullanarak krediye dönüştürememesi gerekmektedir. Bu nedenle bankalar mevduatın belli bir oranını TCMB nezdindeki hesaplarda ya da belli Hazine Bonolarında **Zorunlu Karşılık** olarak tutmak zorundadırlar. “**Hazır Değer/Disponibilite**” bulundurma konusundaki yasal zorunluluk ise 2005 yılından bu yana kaldırılmış bulunmaktadır.

Bankaların hangi yükümlülüklerinin zorunlu karşılık uygulamasına tabi olduklarını TCMB belirler. Zorunlu karşılığa tabi yükümlülükler iki haftada bir cuma günleri itibarıyla hesaplanır. Bankanın bu yükümlülükleri, kendileri için geçerli olan zorunlu karşılık oranları ile çarpılarak o bankanın tutması gereken zorunlu karşılık tutarı bulunuyor. Bu karşılıklar TCMB'de açılan hesaplarda tutuluyor. Dolayısıyla, ilk aşamada cuma günü her bankanın TCMB'de tutacağı zorunlu karşılık miktarı belli oluyor. O cumadan iki hafta sonraki cuma günü zorunlu karşılık tesis süresi başlıyor. Bu süre on dört gün. Lira cinsinden yükümlülükler için bu sürede tutulan zorunlu karşılık tutarının ortalamada ilk Cuma günü hesaplanan miktara eşit olması gerekiyor. Farklı bir ifadeyle; 14 günün her günü, hesaplanan miktara eşit miktarda zorunlu karşılık tutulması gerekmiyor. Bir esneklik söz konusu; TCMB'de 14 günün bazı günleri hesaplanandan daha fazla, bazı günleri de daha az zorunlu karşılık tutulabilir. Uygulamada genellikle döviz cinsinden toplanan mevduatlar karşılığında tutulacak zorunlu karşılık oranları için aynı esneklik gösterilmiyor.

TCMB 2001 krizinden sonra TL cinsinden, Mayıs 2002 den itibaren Yabancı Para cinsinden de zorunlu karşılıklara faiz ödemeye başlamıştı. Aralık 2011'de geçerli olan mevzuat çerçevesinde artık faiz ödemesi yapılmıyor.

Zorunlu karşılıkların en önemli işlevi, para arzı kontrol aracı olmasıdır. Merkez Bankası karşılık oranlarını değiştirerek, bankaların elindeki aşırı rezervleri ve böylece banka sisteminin kaydi para genişlemesini etkileyebilir.

Zorunlu karşılık oranının yükseltilmesi durumunda bankalar sağladıkları kredileri ve yatırımları geri çekmek durumunda kalırlar. Bu oranın düşürülmesi halinde ise, zorunlu karşılıkların bir kısmı kullanılabilir rezerv şekline dönüşürülerek bankaların kredi tabanları artırılmış olur. Aynı zamanda hükümetler bu aracı, kamu sektörüne fon sağlamak ve sektörel kredi dağılımını etkilemek için de kullanmaktadır.